

Men zal zeggen: na dien is er iets gebeurd, nl. het voorstel om een marxistisch partij-weekblad uit te geven. Ik acht dat voorstel aannemelijk. Maar ik verzoek u, u toch te willen verplaatsen in de waarlijk niet benijdenswaardige positie, waarin op dit congres de „Tribune"-redacteuren verkeerden. Het is volstrekt niet vreemd, dat dit voorstel op hen een geheel anderen indruk maakt dan op ons en dat zij niet dadelijk zeiden: dan heffen wij de „Tribune" op. Men moet niet vergeten, dat toen R. Kuyper dit denkbeeld in „Het Volk" opwierp, de redactie zich er herhaaldelijk scherp tegen uitsprak. Hier op dit congres trouwens is het denkbeeld herhaaldelijk iets abnormaals genoemd. Geen wonder, dat de „Tribune"-redacteuren in het voorstel geen equivalent zagen voor hun eigen volstrekt vrije kritiek. Dat zij zoo spreken, behoeft nog niet voort te spruiten uit wantrouwen of haatdragendheid.

Het congres staat hier als rechtbank, het moet dan allereerst rechtvaardigheid betrachten. Het voorstel acht ik aannemelijk, omdat ik geloof dat het van de zijde der meeste leidende organen van de Partij ernst is met dit middel om de verdeeldheid te doen ophouden. Er is van dien kant zoo veel tegen het Marxisme gezondigd, dat het moeilijk is direct aan te nemen, dat zij nu eensklaps van gedragslijn zouden veranderen. Maar ik geloof dat het hun ernst is met deze poging.

Welnu, wanneer men mij de mogelijkheid opent om in de Partij propaganda te voeren, dan kan ik niet zeggen: ik wil niet. Het verheugt mij dat onze goede vriendin en engere medestrijdster Roland Holst de taak op zich wil nemen en ik veroorloof mij haar mijn diepgevoelden en oprechten dank te brengen, omdat zij nu misschien zal komen te staan tegenover menschen, met wie zij nog veel nauwer verbonden is dan met degenen, met wie zij te zamen de redactie te voeren zal hebben. Het dwingende en onmisbare partijbelang drijft haar tot dien stap.

Gij zult echter de Partij een ondienst doen, door nu de „Tribune"-redacteuren uit te stooten. Ik erken: het voortgaan der „Tribune" bedreigt de eenheid der Partij. Het bestaan van een dergelijk blad is een abnormaliteit, die op den duur geen strijdende partij kan dulden. Maar nochtans is roeyement een onrecht en onrecht wreekt zich altijd, vooral aan een democratische en voor het recht strijdende partij.

Het abnormale in het bestaan van de „Tribune", is, afgescheiden van alle excessen en kwesties van vorm, dat, wat ik van den aanvang af gezegd heb, ook tegelooft zeer gematigde en meer bejaarde Marxisten, dus in 1905, toen de campagne tegen het Marxisme begon, een eigen Marxistisch blad wilden uitgeven. Ik zei toen: vrienden, doet dat niet, want een eigen oppositieblad in de Partij beteekent op den duur de scheuring in de Partij. Met de beste bedoelingen opgericht, zal het, in elk nummer de voortreffelijkheid der eigen richting tegenover de fouten der partijleiders aantoonend, tot scheuring moeten aanleiding geven. Die kritiek zelve kon een strijdende Partij in zoo groote hoeveelheid op den duur niet weerstaan, zonder dat hare eenheid gevaar loopt. De leidende organen moeten dan op den duur zeggen: nu hebt gij te kiezen tusschen ons en hen. Wij Marxistische propagandisten hebben tot zekere hoogte ook last van de revisionisten.

In 1905 had tot zekere hoogte het Kamerlid Marchant gelijk, toen hij hier in Deventer met Vliegen van Troelstra tegen de mijne aankwam. Niet alleen onze Kamerleden voeren den strijd, wij propagandisten ook. Maar als er een revisionistisch orgaan was, dat zich speciaal ten doel stelde onze Marxistische uitingen te kritiseeren en af te breken, dan zouden ook wij tot de partij moeten komen en zeggen: gij moet kiezen tusschen hen en ons. Terwijl ik de beginselen van de „Tribune" ben toegedaan, verklaar ik toch aan de nu aangeboden proef de voorkeur te geven boven het voortbestaan van de „Tribune".

Waarom werd de „Tribune" opgericht? Dat moet gij u nog eens herinneren, omdat uw oordeel er meer gematigd en dus billijker door zal kunnen worden. De verzoenende marxisten begeeren thans innig samenwerking met de geheele partij; maar zij erkennen dat de vrijheid, niet eens nog van critiek, maar van spreken, zeer veel te wenschen heeft overgelaten. Ik zal u eenige feiten noemen, enkel bij wijze van voorbeelden.

De vrijheid van spreken is in onze Partij geen

beseffen, dat het geheel onzer leiding gevoerd is geworden in beslist eenzijdigen zin. Ik klaag u daarover niet aan, ik zeg niet dat gij dat niet doen moogt, — want ook de marxisten zouden een beslist marxistische redactie voeren, als zij de meerderheid hadden. Maar men moet den toestand toch beseffen en op billijke wijze daaruit het ontstaan van een oppositie-orgaan verklaren.

Ik wijs u er voorts op, dat leidende organen, met name de meest karakteristieke figuren Troelstra en Vliegen, zich niet ontzien hebben om in burgerlijke organen het Marxisme te bestrijden. Als gij dat zoo doet, verwonder u dan niet, hoe daarop bij ons wordt gereageerd.

Zelfs heeft, wijl het tegen het Marxisme te pas kwam, het Partijbestuur goedgevonden, dat een brochure van een burgerlijk schrijver over de Partij door den partijbrochurehandel werd verspreid.

De voorzitter: Van der Goes moet zich toch herinneren, dat het Partijbestuur juist erkend heeft, dat het een vergissing van den Brochurehandel was en er een einde aan heeft gemaakt.

Van der Goes: Dan vergis ik mij hierin, maar blijkt toch juist, hoever het al gekomen was, dat een partijfunctionaris, zonder het Partijbestuur te raadplegen, meende dat zoo'n handelwijze geoorloofd en volkomen in orde was. (Applaus.)

Ziehier eenige grepen uit het materiaal ter verklaring van het ontstaan der „Tribune". Ik neem niet alles wat in de „Tribune" stoud in bescherming, maar nevens wat ik er zeer in betreurde, vond ik in de „Tribune" zeer veel goeds. (Applaus.) Dat wil ik zeggen tegen hen die hier als leden der partijrechtbank oordeelen, zonder dat de stukken ooit onder hun oogen zijn gebracht. Naast mij zat van morgen een ijverig en braaf partijgenoot uit het Noorden en die zei van de „Tribune"-redacteuren: waren ze maar dood. En toen ik hem vroeg: hoeveel nummers der „Tribune" hebt gij gelezen, toen antwoordde hij: Niet één! (Stemmen: Hij was zelf een Marxist!)

Gij, partijgenooten, kent de stukken van het geding slechts in zoverre, als de officier van justitie ze u heeft voorgelegd. Velen uwer oordeelen minstens zonder volledige kennis van zaken. Gij zult er wel eenig belang in stellen te weten dat iemand die meent dat de „Tribune" verdwijnen moet, van meening is dat een betere verzameling van Marxistische, sociaaldemocratische propaganda-geschriften er in de hollandsche literatuur niet bestaat (applaus). Dat verklaart ook dat de „Tribune" een zeker succes heeft gehad en ik betwist u het recht om te zeggen dat het succes beruiste op iets anders dan op de zucht om degelijke lectuur te lezen. Gij moet wel weten wat gij doet tegenover personen, die ondanks hun fouten zekeren aanhang hebben weten te verkrijgen. Die personen moogt gij met den blaam van een roeyement niet beladen.

Wenschelijk is in de bestaande omstandigheden de opheffing der „Tribune". Maar niet wenschelijk is roeyement. Wij mogen met zoo'n daad op ons geweten de verkiezingen niet ingaan. Jaren en jaren lang zal men — ten onrechte tot op zekere hoogte, ik erken het — ons dit voorhouden als een daad die zelfs in geen enkele burgerlijke partij is aan te wijzen.

Wij geven ons uw woord dat wij volle samenwerking met u willen, dat wij meer dan genoeg hebben van den partijstrijd. Maar hoe wilt gij dit verbond dan bezegelen met uitdrijving? Ik begrijp uw stemming en die uwer leiders, maar bewaar uw eigen leiders voor den blaam. Troelstra moet niet in de Kamer terug keeren zoo dat men van hem kan zeggen: daar is de man, die de oppositie in zijn partij den nek omdraaide. (Protesten.) Ik weet dat het niet zoo zal zijn, maar het zal den schijn hebben. Gij staat veel sterker tegenover het land, wanneer gij zeggen kunt: wij hebben de eenheid hervonden, zonder dat er dooden gevallen zijn.

En thans een woord tot de „Tribune"-redacteuren. (Applaus.) In het vertrouwen, dat de groote meerderheid van het congres u niet zal uitstooten, zeg ik tot u: voorkomt het verkeerde wat het congres wellicht op het punt staat te volbrengen jegens u. Brengt dit groote offer. Vrienden van „De Tribune", Wijnkoop, Ceton en Van Ravesteyn, meent gij niet dat dezelfde menschen die zeer tegen u zijn ingenomen, u weer met open armen zullen ontvangen? Wij kunnen u niet missen, wij hebben uw hulp ten zeerste noodig. (Protesten.) Geef dan uwe hulp op de eenige wijze...

alle partijgenooten. Natuurlijk dat wij in partijzaken het standpunt innemen der meerderheid waartoe wij behooren.

De grieven tegen „Het Volk" zijn ongegrond, gezochte grieven, ingegeven door de zucht om wat tegen de krant te zoeken.

Na nog iets persoonlijks over de door Mendels veronderstelde veranderde houding van het P. B. De laatste nummers van de „Tribune" hebben die verandering bewerkstelligd, omdat die de ergste van allemaal zijn, omdat zij de „verklaring" der „Tribune"-redacteuren in de snippermand werpen. De „Tribune"-redactie had haar woord gebroken en daarom kon ook het P. B. zijn woord terugnemen.

Dan nog die dwaze vergelijking met het Amsterdamsche gemeenteontslag. Het is toch al te onzinnig! Wij eischen de vrijheid van denken en spreken in alle betrekkingen in de maatschappij. Maar wat heeft dat in 's werelds naam te maken met een partij die gelijkgemind moet zijn en als zij roeyert niemand zijn bestaan ontnemt? Als wij bijv. loopers aan „Het Volk" ontsloegen, omdat zij Marxist zijn, dan ging de vergelijking op. Maar als wij ze roeyeren, is het omdat zij niet genoeg gelijkgemind en solidair zijn. (Applaus.)

Wijnkoop was aan het woord. Hij ging allereerst in op Vliegen's laatste woorden over de „verklaring" der „Tribune"-redactie. Die verklaring, zeide hij, is door ons afgelegd in de bedoeling, dat de „Tribune" zou kunnen blijven bestaan. En het directe gevolg dier verklaring is niets anders geweest, dan dat ieder, van den hoogste tot den laagste in de Partij, zich het recht genomen heeft om de „Tribune" te belasteren op de wijze die gij kent. Maar dat heeft ons geen reden gegeven om de „verklaring" ongedaan te maken, omdat wij ook een doel hadden met de verklaring, nl. de „Tribune" te behouden in het belang van Marxisme en Partij. Maar toen kwam de conferentie, waar besloten is de „Tribune" op te heffen. Men zegge niet: dat is eerst later door het P. B. besloten, want wij hebben nu al wel gemerkt: een P. B. is er niet meer, wel een strooming in de Partij, met Troelstra aan het hoofd, die zijn wil dicteert.

Toen ons doel behoud der „Tribune", dus mislukt was, waren wij niet zoo onwijs de „verklaring" te handhaven, maar hebben haar volkomen bewust overtreden, ten einde precies te kunnen zeggen waarop het staat. Dat men ons daarvan een verwijt maakt, teekent wat men al niet tegen ons geoorloofd acht.

Met Kautsky wil ik nu allereerst zeggen, dat het heel gemakkelijk is om taktische verschillen tot ruziemakerswerk te verklaren. Wel heeft Troelstra in gepoogd de Partij-situatie te verklaren, maar te voren heeft hij ook geschreven en in „Het Volk" schrijft hij van vooringenomenheid, verwaandheid, lwaarsdijverij, maar ook van „boos opzet" en dat heeft hij gisteravond niet herhaald.

In datzelfde artikel heeft Troelstra het ook gehad over de „verburgerlijking", waaronder wij alleen verstaan het nitgaan van een verkeerde richting, zooals men zeer goed weet. Troelstra behandelt dat echter slechts quasi-ernstig en bijzonder opperflakkig voor een arbeidersleider. Een in elk land bestaande beweging kenmerkt men niet op die manier als een maar luk-raak wringen van vervalschte feiten in een vooraf bedacht systeem. „Onverklaarbaar" noemt Troelstra dan ook die zucht tot theoretischen strijd, omdat hij de feiten in binnen- en buitenland niet zien wil. Als men het eene artikel van dien marxist tusschen aan de hand neemt, dan zal men veel gestudeerd hebben in Marx, maar dan de werkelijke dingen van het marxisme niets weet. (Daverend gelach.)

Men zegt: dat maakt geen indruk meer. Dat is waar; op dit congres maakt het alleen indruk op men, zooals Troelstra, of nog erger, Duijs, de eesten opzweept tot een vooraf bepaald doel. Een stem: wij hebben v. d. Goes zeer rustig gehoord! Zeker, omdat gij desnoods een Marxist als v. d. Goes nog wel aanhooren wilt. (Gelach.) Maar nog eens: leest Kuyper's artikel en gij weet dat het Marxisme niet is.

Men gooit dus met leelijke woorden naar ons en als men daarmee een zeker resultaat bij de gevaardigden bereikt heeft, komt men ook quasi-ernstig met wat zakelijke redeneering.

Tot de zaak komende, moeten wij voor alles oorpstellen, dat er groote verschillen tusschen de partij, niet alleen in de theorie, maar ook in de praktijk. Men lette bijv. op het verschil in

Nog zoo'n verschilpunt. Troelstra zegt in Utrecht: onze taak is het op politiek gebied te doen, wat de vakbeweging op economisch gebied doet. Wij echter meenen, dat het anders is en Troelstra toont dan ook onzen dagelijkschen strijd niet te begrijpen. (Gelach.) Dat is dus een kwestie van praktijk. Wij zeggen: de politieke beweging is de grondslag, het algemeene. Het doel der politieke beweging is den staat te veroveren.

Troelstra: Volkomen juist.

Wijnkoop: De vakbeweging heeft ten doel verslechteringen af te weren en verbeteringen door te voeren.

Hugenholz: Is dat ook al iets nieuws?

Wijnkoop: Dan zegt men dus tegen beter weten in, dat de partij op politiek terrein hetzelfde heeft te doen als de vakbeweging op economisch terrein.

Troelstra: Je vervalscht den boel weer. Ik heb gezegd, dat de Partij op politiek terrein óók doen moet dat wat de vakbeweging op politiek terrein doet. (Luid applaus.) Als ik die dingen van jou, Wijnkoop, nog moest leeren, dan was ik in de arbeidersbeweging niet geworden die ik ben. (Applaus.)

Wijnkoop: In die dingen staat het Marxisme dus tegenover het revisionisme...

Troelstra: Dus!

Wijnkoop: ... En wij eischen volkomen vrijheid om die verschillen te uiten. Wij vragen niets zoo iets mals als volkomen vrijheid van meeningsuiting. Niet alle meeningen, die maar eens in iemands kop vliegen, zijn evenveel waard. Wij vragen recht van spreken voor een meening, die in het buitenland overal een grooten aanhang heeft en ook in ons land al een duizend man achter zich heeft. Vroeger hadden wij die vrijheid...

Mevr. Holst: Onder redactie van Tak.

Troelstra: Onder mijn redactie zijn mevrouw Holst en Gorter uitgenoodigd tot Marxistische medewerking.

Gorter: Het heeft niet lang geduurd. Toen ik over godsdienst niet naar uw zin schreef, was het uit.

Wijnkoop: In ieder geval zijn wij sinds dien in vrijheid achteruitgegaan. In de Utrechtsche resolutie wordt maar naar één kant geslagen. Men heeft ons achtereenvolgens verdreven uit „Voorpost", „Nieuwe Tijd", „Volk" en „Voorwaarts". En men bedreigt ons in „Friesch Volksblad", „de Volksstrijd", in het maandblad „de Nieuwe Tijd" en „de Tribune". (Algemeene protesten en herhaald geroep van: leugens.) Men heeft Sannes het ook in „de Baanbreker" onmogelijk gemaakt.

Sannes: Niet waar!

Wijnkoop: Misschien was dat een persoonlijke fout van Sannes, maar hij en anderen waren er toe gedwongen door het Utrechtsche congres dat de vrijheid beperkte. Eigenlijk is het sinds de Juli-brieven van Troelstra, dat de vrijheid voor het Marxisme is teruggedrongen. Wij van de „Tribune" laten ons dat niet doen en wij wachten rustig het oordeel af, niet van dit sinds weken stelselmatig opgeruid congres, maar van de Nederlandsche arbeidersbeweging.

Troelstra noemt het Rotterdamsche colportageverbod dom, maar wil daarna zelf een nog veel erger fout begaan, door de heele „Tribune" te verbieden. Men lette maar eens op, wat dat eenvoudige colportageverbod reeds een beweging gebracht heeft onder de arbeiders. Men staat nu op het punt precies hetzelfde te doen wat er in de Katholieke staatspartij gebeurt: men geeft in schijn vrijheid van spreken, maar slechts tot zekere grens, die door de kopstukken wordt vastgesteld. Troelstra wil nu ook tegen de „Tribune" in, niet om haar toon, maar om haar uitgangspunt. Natuurlijk mag de Partij wel menschen roeyeren om verschil van uitgangspunt of doel. Maar laat men dan ook ronduit zeggen: wij roeyeren u om uw uitgangspunt, uw theorie.

Troelstra: Ter opheldering diene, dat ik geschreven heb van: uw uitgangspunt vanwaar gij de Partij en haar actie beschouwt. Dat heeft met de theorie niets te maken.

Wijnkoop: Juist, gij zegt dus dat ons uitgangspunt vijandig is aan de Partij. Maar hoe kan dat, waar de „Tribune" alleen door den steun van proletariërs bestaat? Wij gaan niet uit de Partij, voordat gij ons er uit gooit, maar geen oogenblik eerder. Omdat wij zijn de strijdende Marxisten, strijdende niet alleen en in de eerste plaats tegen de Partij-meerderheid, maar tegen de heerszame en

Marxisten, dus in 1905, toen de campagne tegen het Marxisme begon, een eigen Marxistisch blad wilden uitgeven. Ik zei toen: vrienden, doet dat niet, want een eigen oppositieblad in de Partij beteekent op den duur de scheuring in de Partij. Met de beste bedoelingen opgericht, zal het, in elk nummer de voortreffelijkheid der eigen richting tegenover de fouten der partijleiders aantoonend, tot scheuring moeten aanleiding geven. Die kritiek zelve kon een strijdende Partij in zoo groote hoeveelheid op den duur niet weerstaan, zonder dat hare eenheid gevaar loopt. De leidende organen moeten dan op den duur zeggen: nu hebt gij te kiezen tusschen ons en hen. Wij Marxistische propagandisten hebben tot zekere hoogte ook last van de revisionisten.

In 1905 had tot zekere hoogte het Kamerlid Marchant gelijk, toen hij hier in Devonter met uitingen van Troelstra tegen de mijne aankwam. Niet alleen onze Kamerleden voeren den strijd, wij propagandisten ook. Maar als er een revisionistisch orgaan was, dat zich speciaal ten doel stelde onze Marxistische uitingen te kritiseeren en af te breken, dan zouden ook wij tot de partij moeten komen en zeggen: gij moet kiezen tusschen hen en ons. Terwijl ik de beginselen van de „Tribune“ ben toegedaan, verklaar ik toch aan de nu aangeboden proef de voorkeur te geven boven het voortbestaan van de „Tribune“.

Waarom werd de „Tribune“ opgericht? Dat moet gij u nog eens herinneren, omdat uw oordeel er meer gematigd en dus billijker door zal kunnen worden. De verzoenende marxisten begeeren thans innig samenwerking met de geheele partij; maar zij erkennen dat de vrijheid, niet eens nog van critiek, maar van spreken, zeer veel te wenschen heeft overgelaten. Ik zal u eenige feiten noemen, enkel bij wijze van voorbeelden.

De vrijheid van spreken is in onze Partij gaan lijden, sedert men van den kant der meerderheid het optreden van marxisten heeft toegeschreven niet aan meningsverschil, maar aan opzet van personen die zich beter sociaal-democraten waanden dan de anderen. Ik herinner aan het woord „stelselmatigheid“, dat in die dwaze Utrechtsche motie voorkomt. Het is slechts schijn van stelselmatigheid, als er uiting is van principieel verschil.

Men heeft steeds meer de Partij willen brengen in de meening, dat men te maken had met een zoeken van verschilpunten, in plaats van met een noodwendig bestaan van zulke geschilpunten; dat is wat de vrijheid van spreken aanraude. Reeds sedert jaren werd men wroevend aangezien, als men weer een nieuw punt van meningsverschil te berde bracht. Dan was alweer de meening gevestigd: daar heb je weer zoo'n dwarsdrijver die het niet met ons eens wil zijn.

De Utrechtsche motie is trouwens ook als een dwaze motie behandeld van de zijde der meerderheid. Waarom zeggen wij, dat, in weerwil van geregelde medewerking van eenige Marxisten, de vrijheid van spreken toch in „Het Volk“ was aangetast? Nog was de inkt niet droog waarmee de Utrechtsche resolutie geschreven was, of tot de door het congres als medewerkster aangewezen partijgenoot Roland Holst sprak de redactie een woord, waarmee men haar, gegeven haar gesteldheid nu eenmaal, onmogelijk maakte verder mede te werken. De redactie verweet haar „eigenaardige blindheid“.

Toen ik zelf mij bescheidenlijk veroorloofde een ander oordeel in zake ziekteverzekering te uiten dan de redactie geuit had, werd dat door de redactie en Troelstra genoemd: het opzettelijk zoeken naar steile standpunten. Als gij zoo schrijft, moet gij niet zeggen de volle vrijheid van spreken te handhaven. (Applaus). Nemen wij nu die uitingen zoo kwalijk? In 't geheel niet. Ik vind het zoo erg niet. Persoonlijk kan ik er best tegen, maar onze richting kan er niet tegen, als de massa aldus tegen ons voorin genomen wordt.

Nog iets anders, wat de behoefte aan de „Tribune“ geschapen heeft, wat de abnormale fouten geschapen heeft die gij bescreven moet, voordat gij uw vonnis velt. Hoe langer hoe meer is de redactie van „Het Volk“ geworden het orgaan van een speciale partij in de partij, door allerlei uitingen inzake binnen- en buitenlandse politiek en polemiek. De redactie meent zeer zeker op die wijze de arbeidersbelangen het best te dienen. Maar gij die zoo de zaken op de spits gedreven hebt, van wie ooit meer een woord van verzoening en hereeniging gehoord is, gij moet

lezen. Gij moet wel weten wat gij doet tegenover personen, die ondanks hun fouten zekeren aanhang hebben weten te verkrijgen. Die personen moogt gij met den blaam van een roeyement niet beladen.

Wenschelijk is in de bestaande omstandigheden de opheffing der „Tribune“. Maar niet wenschelijk is roeyement. Wij mogen met zoo'n daad op ons geweten de verkiezingen niet ingaan. Jaren en jaren lang zal men — ten onrechte tot op zekere hoogte, ik erken het — ons dit voorhouden als een daad die zelfs in geen enkele burgerlijke partij is aan te wijzen.

Wij geven ons uw woord dat wij volle samenwerking met u willen, dat wij meer dan genoeg hebben van den partijstrijd. Maar hoe wilt gij dit verbond dan bezegelen met nitdrijving? Ik begrijp uw stemming en die uwer leiders, maar bewaar uw eigen leiders voor den blaam. Troelstra moet niet in de Kamer terug keeren zoo, dat men van hem kan zeggen: daar is de man, die de oppositie in zijn partij den nek omdraaide. (Protesten.) Ik weet dat het niet zoo zal zijn, maar het zal den schijn hebben. Gij staat veel sterker tegenover het land, wanneer gij zeggen kunt: wij hebben de eenheid hervonden, zonder dat er dooden gevallen zijn.

En thans een woord tot de „Tribune“-redacteuren. (Applaus.) In het vertrouwen, dat de groote meerderheid van het kongres u niet zal uitstooten, zeg ik tot u: voorkomt het verkeerde wat het kongres wellicht op het punt staat te volbrengen jegens u. Brengt dit groote offer. Vrienden van „De Tribune“, Wijnkoop, Ceton en Van Ravesteyn, meent gij niet dat dezelfde menschen die zeer tegen u zijn ingenomen, u weer met open armen zullen ontvangen? Wij kunnen u niet missen, wij hebben uw hulp ten zeerste noodig. (Protesten.) Geef dan uwe hulp op de eenige wijze, waarop gij het nog doen kunt. Heft de „Tribune“ op en herneemt uwe plaats in de rijen. Zijt voor het oogenblik tevreden met het behaalde succes van het nieuwe partijweekblad. Op zeer enkele uitzonderingen na, meenen alle Marxisten in de Partij, dat dit nu uw plicht is. Maar bovenal: voorkomt een verkeerde daad van de Partij. Daarmee zijt gij weer de oude beproefde kameraden, die, hoop ik, nog vele jaren met ons den strijd voeren zult.

De voorzitter: Het is te laat om nu nog de „Tribune“ aan het woord te doen komen. Tot morgenochtend negen uur dus!

De zitting wordt opgeheven.

Tweede dag.

Ochtendzitting.

De voorzitter Vliegen merkt op, dat de pnblike tribune zich den eersten dag zeer hinderlijk gedragen heeft door haar manifestaties en dus gewaarschuwd wordt dat zij zich koest te houden heeft.

Vliegen spreekt een woord namens de redactie van „Het Volk“ over de geopperde grieven. Die grieven worden in volkomen vagen, ongrijpbaren vorm geuit, evenals in Arnhem. Door v. d. Waerden is op zijn oude wijze over het vrijheidsgebrek in de kraut gesproken, maar de feiten zijn uit zijn redeneering langzamerhand weggeslagen, gisteren heeft hij geen enkel feit, geen enkel staaltje genoemd. Nu heeft men het over de redactioneële onderschriften, die bij iedere redactie, ook bij de „Tribune“, in gebruik zijn. De poging van v. d. Goes om het beter te doen dan v. d. Waerden, is evenzeer mislukt. Het leek geen „greep“ uit een massa materiaal, zooals v. d. Goes het voorstelde. Het zijn grieven van twee jaar oud en alles reeds gehoorde dingen. Te zeggen van mevr. Holst dat zij aan „eigenaardige blindheid“ lijdt, is nooit verboden; het is geen aantijging van minderwaardig sociaaldemocraten-zijn. De kwestie der artikelen over de ziekte-verzekering heeft niet tot onmiddellijke klachten aanleiding gegeven; wij hoorden eerst in Arnhem achteraf, dat het zoo ontzettend zeer gedaan heeft. En dat is nu alles. Daaruit wordt nu afgeleid, dat „Het Volk gesloten“ is voor de Marxistische kritiek, wat een leugen is. Natuurlijk worden wel eens ingezonden stukken geweigerd gewoonlijk in het belang der inzenders, zooals dat van Hinnen. Als de redactie alle ingezonden stukken maar opnam, zou het een mooie krant worden.

Het is ook onwaar, dat de krant wordt geredigeerd met de tendenz om er een revisionistisch blad van te maken. Wij trachten in te nemen van Saks noemt „het algemeenst sociaaldemocratisch standpunt“, omdat wij een krant moeten zijn voor

gepoogd de Partij-situatie te verklaren, maar te heeft hij ook geschreven en in „Het Volk“ heeft hij van vooringenoemenheid, verwaandheid, dwarsdrijverij, maar ook van „boos opzet“ en dat heeft hij gisteravond niet herhaald.

In datzelfde artikel heeft Troelstra het ook gehad over de „verburgerlijking“, waaronder wij alleen verstaan het uitgaan van een verkeerde richting, zoals men zeer goed weet. Troelstra behandelt dat echter slechts quasi-ernstig en bijzonder oppervlakkig voor een arbeidersleider. Een in elk land bestaande beweging kenmerkt men niet op die manier als een maar luk-raak wringen van vervalschte feiten in een vooraf bedacht systeem. Onverklaarbaar“ noemt Troelstra dan ook die zucht tot theoretischen strijd, omdat hij de feiten binnen- en buitenland niet zien wil. Als men tot eene artikel van dien marxist tusschen aan- te komen. Kuyper leest, die weet dat die man misschien veel gestudeerd heeft in Marx, maar aan de werkelijke dingen van het marxisme niets weet. (Daverend gelach.)

Men zegt: dat maakt geen indruk meer. Dat is waar; op dit kongres maakt het alleen indruk op men, zooals Troelstra, of nog erger, Dujs, de eesten opzweept tot een vooraf bepaald doel. Een stem: wij hebben v. d. Goes zeer rustig gehoord! Zeker, omdat gij desnoods een Marxist is v. d. Goes nog wel aanhooren wilt. (Gelach.) Maar nog eens: leest Kuyper's artikel en gij weet dat het Marxisme niet is.

Men gooit dus met leelijke woorden naar ons u als men daarmee een zeker resultaat bij de gevaardigden bereikt heeft, komt men ook quasi-rustig met wat zakelijke redeneering.

Tot de zaak komende, moeten wij voor alles oeropstellen, dat er groote verschillen tusschen us zijn, niet alleen in de theorie, maar ook in de praktijk. Men lette bijv. op het verschil in verken tusschen Mendels en Dujs aan de Zaan. Mendels heeft er de idee van de sociaaldemokratie gebracht bij de anarchistische arbeiders. Dujs echter treedt wel zeer roerig op, maar doet niets oor de soc-dem. gezachte.

Dujs: Geen speech of ik haal Marx erbij!

Wijnkoop: In zijn daden schaaft Dujs zich bij het revisionisme. Het is een kenmerkend verschil tusschen de bezadigde Marxistische propaganda en de schreeuwerige revisionistische marktpropaganda. Het verschil is duidelijk. (Gelach.) Hij schaaft u aan de zijde van Dujs, omdat gij de socialistische gedachte niet verder brengen wilt. (Gelach.) Wij echter spannen ons in om de socialistische gedachte te propageeren. (Geroep: Nijverdal!) Op Nijverdal ga ik niet in, omdat ondegeest het „Handelsblad“ gebruikt heeft, om mij ter verantwoording te roepen.

In „Het Volk“ van Vrijdagavond staat een in vele opzichten zeer karakteristiek hoofdartikel, waarin gezegd wordt dat na Marx één groote wijziging van de gedachten noodig was: het meer nadruk hechten aan de direkte hervormingen. Het lijkt zoo alsof het reformisme op nieuwe inzichten plaats van op oude dwalingen berust, terwijl de nieuwe feiten juist het Marxisme scherper en scherper op den voorgrond doen treden. Als de eigenlijke resultaten van den strijd worden de hervormingen en verbeteringen beschouwd in „Het Volk“, alsof er in dat opzicht ooit iets bijzonders tot stand komt. Eén resultaat is er slechts: de organisatie, in vakbeweging en in politiek. En dat staat in de Marxistische landen vooraan, maar hier is het treurig. Men noemt het vrijheid van meningsuiting als er een geschreeuw wordt aangeheven, wanneer de „Tribune“ zegt dat het met de organisatie nog slecht staat. Zoo'n geschreeuw is veel erger muilband dan de weigering van een ingezonden stukje. Dat is de beperking, waartegen de „Tribune“ opkomt en zal blijven opkomen, op straffe dat gij de misdaad begaat. (Ruis oer.) Als de voorzitter niet zorgt dat ik behoorlijk het woord kan voeren, zal ik dat beschouwen als een poging om mij het spreken onmogelijk te maken.

De voorzitter: Daarvoor zal de voorzitter zorgen, maar gij moet nu niet zoo sijngevoelig voor interrupties zijn, want gisteren hebt gij daar zelf druk aan meegedaan.

Wijnkoop: Gij zult een misdaad begaan, wellicht niet tegen de S. D. A. P., maar tegen uw program, tegen de sociaaldemokratie, tegen de arbeidersbeweging. De vrijheid van spreken over de onderlinge verschillen moet in de Partij gewaarborgd zijn en als men daaraan ook maar eenigermate toert, dan is het uit.

daanbreker onmogelijk gemaakt.

Sannes: Niet waar!

Wijnkoop: Misschien was dat een persoonlijke fout van Sannes, maar hij en anderen waren er toe gedwongen door het Utrechtsche congres dat de vrijheid beperkte. Eigenlijk is het sinds de Juli-brieven van Troelstra, dat de vrijheid voor het Marxisme is teruggedrongen. Wij van de „Tribune“ laten ons dat niet doen en wij wachten rustig het oordeel af, niet van dit sinds weken stelselmatig opgeruid congres, maar van de Nederlandsche arbeidersbeweging.

Troelstra noemt het Rotterdamsche colportageverbod dom, maar wil daarna zelf een nog veel erger fout begaan, door de heele „Tribune“ te verbieden. Men lette maar eens op, wat dat eenvoudige colportageverbod reeds een beweging gebracht heeft onder de arbeiders. Men staat nu op het punt precies hetzelfde te doen wat er in de katholieke staatspartij gebeurt: men geeft in schijn vrijheid van spreken, maar slechts tot zekere grens, die door de kopstukken wordt vastgesteld. Troelstra wil nu ook tegen de „Tribune“ in, niet om haar toon, maar om haar uitgangspunt. Natuurlijk mag de Partij wel menschen roeyeren om verschil van uitgangspunt of doel. Maar laat men dan ook ronduit zeggen: wij roeyeren u om uw uitgangspunt, uw theorie.

Troelstra: Ter opheldering diene, dat ik gescreven heb van: uw uitgangspunt vanwaar gij de Partij en haar actie beschouwt. Dat heeft met de theorie niets te maken.

Wijnkoop: Juist, gij zegt dus dat ons uitgangspunt vijandig is aan de Partij. Maar hoe kan dat, waar de „Tribune“ alleen door den steun van proletariërs bestaat? Wij gaan niet uit de Partij, voordat gij ons er uit gooit, maar geen oogenblik eerder. Omdat wij zijn de strijdende Marxisten, strijdende niet alleen en in de eerste plaats tegen de Partij-meerderheid, maar tegen de bourgeoisie en vooral tegen haar gevaarlijkste deel: de vrijzinnige democratie. Wij hebben in III Troelstra en ook den revisionist Vliegen in Kamer en Raad gebracht.

De Roede: Ondanks u is het gebeurd.

Wijnkoop: Wij hebben toch wel het recht andere kandidaten te bepleiten, maar is de kandidaat eenmaal gesteld, dan ijveren wij voor hem.

Troelstra: Na al wat gij in den laatsten tijd over mij geschreven hebt, moet het u onmogelijk zijn voortaan nog voor mij te werken.

Wijnkoop: Gij hoort het dus. Ook als de „Tribune“ weg is, zal men ons in onze organisaties het recht willen ontzeggen bepaalde kandidaten aan te bevelen. Als de „Tribune“ weg is, zal het niet uit zijn met het knotten der vrijheid; dan begint het juist. Wie Amsterdam III kent, weet dat elke socialist daar gekozen wordt, wie hij ook is of hoe hij heet. Wij werken er voor het socialisme, onverschillig wie toevallig de persoon van den kandidaat is.

Over de kiesrechtbeweging is gesproken. Het verschil tusschen de Duitsch en de nederlandsche beweging is inderdaad typisch voor de vraag, hoe het moet en hoe het niet moet. In Saks werkt men Marxistisch, kalm, voortdurend voortgaande met de organisatie, nimmer ontmoedigd, den tegenstanders afmattend. Men zegt daar terecht: wij hebben ontzaggelijk veel bereikt, bijv. een groote uitbreiding onzer pers. Wij marxisten hebben geleerd dat de bourgeoisie, welke schijnbeweging zij ook maakt, ons niet wil geven dat groote machtsmiddel, het algemeen kiesrecht.

Het is niets dan pogingen der burgerlijke partijen om ons te verwarren, als zij niet doen alsof zij ook voor algemeen kiesrecht zijn. Vooral over de grenzen van ons land zien wij dat duidelijk. En in ons land gelukt den burgerlijken partijen dat maar al te zeer, doordat wij veel te veel hechten aan zulke burgerlijke uitingen. Wij bedenken te weinig, dat de strijd die ons ten slotte het algemeen kiesrecht brengen zal, niet hier, maar in Duitschland gestreden wordt. (Geroep: Och, och!) Eenige oppervlakkigen roepen mij toe: Dan behoeven wij hier ook niets te doen. Daaruit blijkt dat men van de zaken niets begrijpt. (Gelach.) Men heeft niets geleerd van de revoluties van 1789 en 1848 en hun invloed op ons land.

Naar onze iunigste overtuiging doet men hier te weinig voor het kiesrecht. Men maakt den menschen bijv. diets, dat een aparte actie voor den tienuredag hier mogelijk is, terwijl het hier al zoo ver is, dat wij den tienuredag alleen zullen bereiken door het algemeen kiesrecht. Eenmaal per jaar strijden voor een eisch is niet genoeg.

(Zie vervolg in het hoofdblad.)

HET VOLK

DAGBLAD VOOR DE ARBEIDERSPARTIJ

ABONNEMENTSPRIJS: 10 cent per week; f1.30 per 3 maanden bij vooruitbetaling.) Met geïllustreerd weekblad *De Notendrukker* 15 cent per week, f1.95 per 3 maanden (bij vooruitbetaling.) Voor het buitenland abonneert men zich aan de postkantoren, of tegen inzending van het abonnementsbedrag (verhoogd met porto): voor België f2.35; het overige Europa f2.55; Indië en Amerika (bij wekelijksche verzending) f2.85, alles met *De Notendrukker*, daarzonder 65 cent minder. Losse nummers 3 cent

BUREAUX VAN REDAKTIE, ADMINISTRATIE EN EXPEDITIE
KUIZERSGRACHT 375
AMSTERDAM.

Telefoon. voor de Redactie 6963, voor Administratie en Expeditie 8267.

ADVERTENTIËN: 1-5 regels f1; elke regel meer 20 cent Ingezonden Mededeelingen 40 cent. Bij abonnementskontraat speciaal tarief. Aanvraag betrekking, huur, verhuur, enz. tot 5 regels 25 cent Familieberichten tot 5 regels 30 cent. Iedere regel meer 6 cent (bij vooruitbetaling) — Arbeidersverenigingen, mits rechtstreeks bij de Administratie advertentiën 10 cent per regel. Vergaderingen enz. tusschen den tekst 20 cent per regel. *De Notendrukker* 30 cent per regel. Reclames 60 cent per regel.

Dit nummer bevat geen Bijblad.

Mendels.

Het kongres te Deventer eindigde met een pijnlijk en onverwacht incident. De partijbestuurder Mendels had het woord gevraagd voor een verklaring en deze verklaring bleek te zijn dat hij het roeyement der „Tribune“-redacteuren zoozeer in strijd achtte met zijn opvatting van de sociaaldemocratische beginselen, dat hij uit de partij trad.

Deze mededeeling wekte een groote sensatie, blijkbaar vreemde bij de vrienden van de geroeyerden, bij de meerderheid groote verontwaardiging, die enkelen zelfs uitte door smaadend vaarwel-geroep.

Dat deze laatsten over de schreef gingen, zullen ze na vijf minuten zelf wel ingezien hebben en Troelstra haalde den voorzitter de woorden uit den mond, toen hij gewaagde van den talentvollen strijder die Mendels in onze gelederen geweest is. Het gewicht van het incident ligt niet in de wijze waarop de gevoelens werden geuit, doch in het bestaan van die gevoelens zelf. Hoe komt het, dat het uittreden van een man als Mendels geen algemeene verslagenheid en droefenis teweegbracht? Hoe komt het dat deze, persoonlijk gezien, toch betekenisvolle daad, zoo werd ontvangen?

Mendels valt hier het lot ten deel, van hem die iets doet dat niet de noodige motieven voor de echtheid bevat. Die honderdvoudig overdreven sentimentaliteit ten opzichte van de uitstooting van een paar dwarsdrijvers, wier gedoente in iedere speech, ook van Mendels, werd afgekeurd; dat op de knieën liggen voor de „vrijheid van kritiek“ in handen van menschen die iederen keer dat ze die vrijheid gebruikten, haar misbruikten; de ophemelarij van de redacteuren van de „Tribune“ als bekwaame menschen, terwijl hetgeen zij in hun blad presteeren schier altijd alle kenmerken draagt van het meest volslagen gebrek aan bekwaamheid — dat alles maakt dat de daad van Mendels, juist door haar groote gevolgen voor hem, niet voldoende gedragen wordt door hare motieven, en daardoor het stempel der echtheid ontbeert.

Dat wil niet zeggen dat ze niet echt is, het

zoo hinderden, ook al vindt men dat ontdoen niet goed. Mendels' daad maakt den indruk dat de banden die hem aan de zaak van het proletariaat bonden, toch wel wat erg gauw loslieten.

In de nieuwe partij die misschien opgericht wordt, krijgt Mendels geen plaats. Daarvoor is hij te veel en zijn die anderen te weinig practici. Zijn daad staat dus gelijk met een heengaan uit de sociaaldemocratische beweging en, spijt ons dat voor die beweging, de gevolgen zullen zeker zwaarder te dragen zijn voor hem.

Daarom was de raad van Troelstra het besluit nog eens te overwegen, zoo juist en mocht Mendels inzien dat zijn aankondiging in een oogenblikkelijke, verkeerde opwelling is gedaan, dan vertrouwen wij dat ook de in een oogenblik van opwinding geuite onaangenaamheden, geen beletsel zullen vormen om weer te keeren.

Hoe men inlicht.

In de „Leipziger Volkszeitung“ van Zaterdag jl. staat een artikel „De nieuwste crisis der Nederlandsche Partij“, waarin door een Tribunist de zaken op zijn manier worden medegedeeld. Hoe dat is kan uit dit eene staaltje al blijken, dat van het geheele voorstel van het P. B. tot stichting van het weekblad bij „Het Volk“, met geen woord melding wordt gemaakt. De opheffing der „Tribune“ wordt geëischt omdat de „revisionisten“ wel willen dat in de door de arbeiders toch niet gelezen „Nieuwe Tijd“ het Marxisme wordt gepredikt, maar den arbeiders mag het niet bereiken.

Men begrijpt dat in deze voorstelling van zaken de mededeeling dat „het revisionisme“ geheel uit eigen beweging, aan het Marxisme een vele malen grooteren lezerskring verschaft door het nieuwe weekblad, nogal eenige stooris zou zijn gebracht. Vandaar zwijgen maar. De voorstelling van zaken wordt er wel totaal valsch door, doch wat hindert dat? Als de Deutsche partij maar met den noodigen afkeer van de Nederlandsche partij wordt vervuld, dan is ook dat middel niet te vies.

Onschuldiger, bijna grappig, is het volgende. Wat is de drijfveer van de „parlementariërs“ die onze partij tot hare houding brengt? Luister:

Wij vermoeden dat de Duitschers van deze mededeeling wel wat raar zullen hebben opgekeken. De burgerlijke democraten steunen bij de herstemmingen, dat deed de Deutsche partij zoolang zij aan de verkiezingen deelneemt. In een artikeltje in „die Neue Zeit“ van 12 Februari jl., gewijd aan de nagedachtenis van de onlangs overleden vrouw van Liebknecht, deelt Bebel zelfs mede, dat in 1868 Liebknecht en hij naar Hessen reisden om daar verschillende burgerlijk-democratische kandidaten te stennen tegenover de nationaal-liberalen.

Dat gebeurde niet bij de herstemmingen, doch reeds bij eerste stemming. En verder heeft de Deutsche partij altijd voor gedragslijn gehad de burgerlijke democraten te steunen tegenover de andere burgerlijke partijen, veertig jaren lang deed zij dat steeds. Alleen bij de laatste Rijksdag-verkiezingen, toen de vrijzinnige partijen zich tot een blok vereenigden met de conservatieven, nationaal-liberalen en anti-semieten, is dat ten deele veraanderd.

Zoo heel erg raar zullen de Deutsche partijgenooten dus de houding van onze „parlementariërs“ wel niet vinden.

Het buitengewoon Partijcongres.

Mevr. Roland Holst: Wanneer deze uiterste waarschijnlijk laatste poging met het nieuwe weekblad, om de beide richtingen in de Partij te houden, kans van slagen wil hebben, moeten wij die poging voor alles zien in het heldere licht van de waarheid. Troelstra's rede nu heeft om die waarheid een mist gemaakt. Ik kan niet onderschrijven Troelstra's verklaring dat er zijn Marxisten die strijden tegen de Partij en Marxisten die strijden in de Partij. Ik ken maar één soort Marxisten, allen beziel met de begeerte om het Marxisme in de Partij tot de overwinning te brengen. Er zijn natuurlijk verschillen van temperament, maar ook van omstandigheden en voldoende is aangetoond onder welke pressie van de meerderheid de strijdwijze van de „Tribune“ is ontstaan, die, dat onderschrijf ik, de Partij op den duur niet verdragen kan en die het nu het juiste oogenblik is om te staken.

Het verschil tusschen ons is, dat v. d. Goes, Wibaut en ik willen strijden voor het doordringen van het Marxisme in de Partij onder een anderen vorm. Met de bespoediging van

de geschillen niet grooter, maar kleiner zijn dan in andere landen. De samenwerking is mogelijk, al voelt de minderheid zich natuurlijk niet altijd aangenaam. Een nieuwe vorm van Marxistische werkzaamheid kan op dit oogenblik aangebroken zijn, een vorm waarbij veel minder de noodzakelijkheid der Marxistische kritiek gedemonstreerd zal worden aan de zwakheden der eigen Partij. Het model van die manier was zooals Gorter die van 1903-1906 heeft toegepast in de Twentsche „Nieuwe Tijd“; hij heeft telkens weer het werken van Troelstra en Van Kol in de Kamer naar boven gehaald en in marxistische richting uitgebuit. In normale omstandigheden, als wij de vrijheid van spreken weer onbelemmerd voelen, dan keert van zelf zoo'n de Partij versterkende en verrijkende marxistische propaganda terug.

Tot samenwerking en overleg met de redactie van „Het Volk“ ben ik volkomen bereid, zooals met alle partijgenooten. Wij verstaan onder „geregeld overleg“ dat wij zooveel mogelijk door onderlinge bespreking met de redactie van „Het Volk“ het naar buiten treden van onderlinge verschilpunten zullen vermijden en trachten deze tot oplossing te brengen. Wanneer dit niet gelukt, dan eischen wij vrijheid voor onze meening en onze kritiek, óók waar dit tegen de „Volk“-redactie ingaat. Wij verwachten en eischen dat wij, behoudens dit kameradschappelijk overleg, als onafhankelijke redacteuren van het te stichten weekblad zullen optreden, die zelve hun medewerkers kiezen en over den inhoud der artikelen te beslissen hebben, met verantwoordelijkheid aan het congres.

Met zulk een ernstige poging kunnen de verhoudingen beter, het vertrouwen grooter worden en zullen vele geschilpunten verdwijnen, die meestal op wantrouwen berusten. Maar wij moeten deze verzekering van het congres hebben, dat wij niet slechts een populair-wetenschappelijk bijblad, maar een marxistisch orgaan wenschen, waarin wij ook over de dagelijkse politiek en de partijtactiek zullen schrijven. Hoe wij dat zullen volvoeren met behoud en versterking der gevechtswaarde van de Partij, dat is een kwestie van tact, die men niet in formules kan vastleggen.

Ik ben mij volkomen bewust van de groote moeilijkheden die ons bij het voeren der redactie van het weekblad te wachten staan. Maar hier op het congres ben ik mij pas bewust geworden hoe ellendig het zal staan, als wij die functie zullen aanvaarden zonder de „Tribune“-groep. Tusschen deze ernstig genomen proef en de daad van het roeyement is een tegenspraak, waardoor wij ons voelen verscheurd en waardoor de bodem van die proef is ondermijnd. Welnu, ik heb mijn besluit genomen: ook wanneer het tot dit uiterste komt, zal ik het probeeren, omdat het onze laatste kans is om voor het Marxisme in de Partij te werken

royerden, bij de meerderheid groote verontwaardiging, die enkelen zelfs uitte door smalend vaarwel-geroep.

Dat deze laatsten over de schreef gingen, zullen ze na vijf minuten zelf wel ingezien hebben en Troelstra haalde den voorzitter de woorden uit den mond, toen hij gewaagde van den talentvollen strijder die Mendels in onze gelederen geweest is. Het gewicht van het incident ligt niet in de wijze waarop de gevoelens werden geuit, doch in het bestaan van die gevoelens zelf. Hoe komt het, dat het uittreden van een man als Mendels geen algemeene verslagenheid en droefenis teweegbracht? Hoe komt het dat deze, persoonlijk gezien, toch betekenisvolle daad, zoo werd ontvangen?

Mendels valt hier het lot der partij die iets doet dat niet de noodige motieven voor de echtheid bevat. Die honderdvoudig overdreven sentimentaliteit ten opzichte van de uitstooting van een paar dwarsdrijvers, wier gedoente in iedere speech, ook van Mendels, werd afgekeurd; dat op de knieën liggen voor de „vrijheid van kritiek” in handen van menschen die iederen keer dat ze die vrijheid gebruikten, haar misbruikten; de ophemelarij van de redacteuren van de „Tribune” als bekwaame menschen, terwijl hetgeen zij in hun blad presteeren schier altijd alle kenmerken draagt van het meest volslagen gebrek aan bekwaamheid — dat alles maakt dat de daad van Mendels, juist door haar groote gevolgen voor hem, niet voldoende gedragen wordt door hare motieven, en daardoor het stempel der echtheid ontbeert.

Dat wil niet zeggen dat ze niet echt is, het wil alleen zeggen dat de massa der partijgenooten ze niet als zoodanig voelt. Ook de aanhangers der „Tribune” niet, daarvoor was hun verrassing blijkbaar te groot.

Die wanverhouding tusschen motief en daad hindert. Men slaat geen jongen dood omdat hij een appel gestolen heeft en zegt de dienst aan de zaak van het proletariaat niet op wijl de partij zich ontdoet van menschen die haar

FEUILLETON.

Pit-tah, de Grijze Wolf.

Een verhaal van JACK LONDON.

(Vertaling van Jo Arenberg).

20)

In Fort Yukon zag Pittah voor het eerst blanken. Vergeleken bij de Indianen, die hij had gekend, schenen zij een ander soort van wezens, hooger staande goden. Zij maakten op hem den indruk van in het bezit te zijn van groote macht en Macht is het teken van goddelijkheid. Dat voelde Pittah zoo, hij redeneerde niet. Die blanke goden waren sterk, sterker dan de machtigste god, dien hij tot nu toe had gekend, sterker dan Grijze Bever.

In het eerst was Pittah vol argwaan tegenover hen en hield hij zich op een afstand, maar toen hij zag dat den honden, die hen vergezelden, geen kwaad geschiedde, sloop hij dichterbij.

Op zijn beurt was hij een voorwerp van groote opmerkzaamheid voor hen. Zijn wolfachtig uiterlijk viel hen dadelijk op en zij wezen hem elkaar. Dit wijzen deed Pittah op zijn hoede zijn en toen zij hem trachtten te naderen, liet hij zijn tanden zien en ging hij achteruit. Het gelukte niemand de hand op hem te leggen en het was goed dat zij dit niet deden.

Pittah zag spoedig, dat er maar heel weinig van deze goden — niet meer dan een

sluit nog eens te overwegen, zoo juist en mocht Mendels inzien dat zijn aankondiging in een oogenblikkelijke, verkeerde opwelling is gedaan, dan vertrouwen wij dat ook de in een oogenblik van opwinding geuite onaangenaamheden, geen beletsel zullen vormen om weer te keeren.

Hoe men inlicht.

In de „Leipziger Volkszeitung” van Zaterdag jl. staat een artikel „De nieuwste crisis der Nederlandsche Partij”, waarin door een Tribunist de zaken op zijn manier worden medegedeeld. Hoe dat is kan uit dit eene staaltje al blijken, dat van het geheele voorstel van het P. B. tot stichting van het weekblad bij „Het Volk”, met geen woord melding wordt

geëischt omdat de „revisionisten” wel willen dat in de door de arbeiders toch niet gelezen „Nieuwe Tijd” het Marxisme wordt gepredikt, maar den arbeiders mag het niet bereiken.

Men begrijpt dat in deze voorstelling van zaken de mededeeling dat „het revisionisme” geheel uit eigen beweging, aan het Marxisme een vele malen grooteren lezerskring verschaft door het nieuwe weekblad, nogal eenige stooris zou zijn gebracht. Vandaar zwijgen maar. De voorstelling van zaken wordt er wel totaal valsch door, doch wat hindert dat? Als de Deutsche partij maar met den noodigen afkeer van de Nederlandsche partij wordt vervuld, dan is ook dat middel niet te vies.

Onschuldiger, bijna grappig, is het volgende. Wat is de drijfveer van de „parlementariërs” die onze partij tot hare houding brengt? Luister:

„De parlementariërs onder Troelstra's leiding, willen voor de komende verkiezingen, die zich blijkbaar tot een strijd der geheele linkerzijde tegen de reeds de regering hebbende verbonden klerikale partijen, ontwikkelen zullen, de handen volkomen vrij hebben. Bizar in 't Noorden moet de baan vrij gemaakt worden tot de ondersteuning van de burgerlijke „demokraten” bij de herstemmingen. Een paar nieuwe parlementszetels kunnen dan wel veroverd worden.”

dozijn — op die plaats woonden. Om de drie dagen kwam een stoomboot aan den oever en bleef daar eenige uren liggen. De blanken kwamen van deze stoombooten en gingen er weer mee weg. Er scheen een ontelbare menigte van die blanke mannen te zijn. Op den eersten dag zag hij er al meer dan hij in zijn heele leven Indianen had gezien.

Maar al waren de blanke goden oppermachtig, hun honden betekenden niet veel. Dat bemerkte Pittah al spoedig door zich te begeben tusschen de honden, die met hun meesters aan land kwamen. Ze waren van allerlei soort en grootte. Sommige hadden korte pooten, andere veel te lange. Zij hadden haar in plaats van vacht en sommige hadden zelfs heel weinig haar. Geen hunner wist hoe hij vechten moest.

Als vijand van zijn soort viel het in Pittah's smaak met hen te vechten. Dat deed hij en kreeg spoedig groote minachting voor hen. Zij waren zwak en hulpeloos, maakten veel geraas en dansten onhandig rond, trachtend alleen door kracht gedaan te krijgen wat hij door vlugheid en slimheid deed. Blaffend vlogen zij op hem toe. Hij sprong opzij. Zij wisten niet waar hij gebleven was en op dat oogenblik wierp hij ze ondersteboven en beet ze in de keel.

Vaak was zijn beet afdoende en rolde een hond in het stof, onmiddellijk aangevallen en verscheurd door een troep Indiaansche honden die wachtten.

Pittah was wijs. Hij wist dat de goden kwaad werden als hun honden werden vermoord. Hij stelde zich dus tevreden met den hond een doodelijken beet toe te brengen en liet de rest over aan de Indiaansche honden. Dan kwamen de blanke mannen aansnelen en ranselden

Deutsche partij altijd voor gedragslijn gehad de burgerlijke democraten te steunen tegenover de andere burgerlijke partijen, veertig jaren lang deed zij dat steeds. Alleen bij de laatste Rijksdagverkiezingen, toen de vrijzinnige partijen zich tot een blok vereenigden met de konservatieven, nationaal-liberalen en anti-semieten, is dat ten deele veranderd.

Zoo heel erg raar zullen de Deutsche partijgenooten dus de houding van onze „parlementariërs” wel niet vinden.

Het buitengewoon Partijcongres.

Mevr. Roland Holst: Wanneer deze uiterste waarschijnlijk laatste poging met het nieuwe weekblad, om de beide richtingen in de Partij te houden, kans van slagen wil hebben, moeten wij die poging voor alles zien in het heldere licht van de waarheid. Troelstra's rede nu heeft om die waarheid een mist gemaakt. Ik kan niet onderschrijven Troelstra's verklaring dat er zijn Marxisten die strijden tegen de Partij en Marxisten die strijden in de Partij. Ik ken maar één soort Marxisten, allen beziel met de begeerte om het Marxisme in de Partij tot de overwinning te brengen. Er zijn natuurlijk verschillen van temperament, maar ook van omstandigheden en voldoende is aangetoond onder welke pressie van de meerderheid de strijdwijze van de „Tribune” is ontstaan, die, dat onderschrijf ik, de Partij op den duur niet verdragen kan en die het nu het juiste oogenblik is om te staken.

Het verschil tusschen ons is, dat v. d. Goes, Wibaut en ik willen strijden voor het doordringen van het Marxisme in de Partij onder een anderen vorm. Met de bespoediging van het Marxistisch inzicht in de Partij heeft de „Tribune” een voortreffelijk werk gedaan, maar de noodzakelijke tegenpool daarvan was een zekere desorganisatie in de Partij. Wij willen voor het Marxisme zoo strijden in de Partij als de Partij verdragen kan.

De mogelijkheid van het nieuwe weekblad aanvaardend, doe ik dat omdat ik van twee dingen overtuigd ben. Vooreerst van de noodzakelijkheid van samenwerking der beide richtingen in de Partij, zeker in onze Partij, waar

den troep onbarmhartig, terwijl Pittah buiten schot bleef. Hij stond op een afstand te kijken, terwijl steenen, knuppels, bijlen en alle soorten van wapens op zijn makkers neervielen.

Pittah was heel wijs.

Een blanke die zijn hond, een jachthond, voor zijn oogen zag verscheuren, trok een revolver. Die schoot hij snel zes keer af en zes honden lagen dood of stervend op den grond. Een nieuw teken van macht, dat diep in Pittah's geest drong.

Pittah genoot van dit alles. Hij hield niet van zijn soortgenooten en was sluw genoeg zelf het gevaar te ontkomen. Het dooden der vreemde honden was hem een aangenaam tijdverdrijf.

En al die vreemde honden waren bang voor Pittah — hij was voor hen de Wildernis, die zij vreesden. Zij haatten hem zooals de tamme hond den wolf haat, zooals hij hem altijd heeft gehaat. Zij beschouwden elkaar als een wettige prooi.

Niet voor niets had Pittah het levenslicht gezien in het eenzame hol en zijn eerste gevechten gehad met het sneeuwhoen, den wezel, de lynx. En niet voor niets was zijn jeugd verbitterd door de vervolgingen van Lip-lip en den heelen troep. Was dit anders geweest, dan zou alles anders zijn geworden. Had Lip-lip niet bestaan, dan zou hij zijn jeugd hebben doorgebracht met de andere jonge honden en meer een hond met liefde voor andere honden zijn geworden. Had Grijze Bever hem genegenheid of vriendschap betoond, dan zouden allerlei goede eigenschappen van Pittah aan den dag zijn gekomen. Maar dat was niet zoo geweest en Pittah was geworden wat hij was — somber en eenzellig, woest en wreed, de Vind van zijn Soort.

ganda terug.

Tot samenwerking en overleg met de redactie van „Het Volk” ben ik volkomen bereid, zooals met alle partijgenooten. Wij verstaan onder „geregeld overleg” dat wij zooveel mogelijk door onderlinge bespreking met de redactie van „Het Volk” het naar buiten treden van onderlinge verschilpunten zullen vermijden en trachten deze tot oplossing te brengen. Wanneer dit niet gelukt, dan eischen wij vrijheid voor onze meening en onze kritiek, óók waar dit tegen de „Volk”-redactie ingaat. Wij verwachten en eischen dat wij, behoudens dit kameraadschappelijk overleg, als onafhankelijke redacteuren van het te stichten weekblad zullen optreden, die zelve hun medewerkers kiezen en over den inhoud der artikelen te beslissen hebben, met verantwoordelijkheid aan het congres.

Met zulk een ernstige poging kunnen de verhoudingen beter, het vertrouwen grooter worden en zullen vele verschilpunten verdwijnen. Het is niet de bedoeling om waterdruiven te planten, maar deze verzekering van het congres hebben, dat wij niet slechts een populair-wetenschappelijk bijblad, maar een marxistisch orgaan wenschen, waarin wij ook over de dagelijkse politiek en de partijtactiek zullen schrijven. Hoe wij dat zullen volvoeren met behoud en versterking der gevechtswaarde van de Partij, dat is een kwestie van tact, die men niet in formules kan vastleggen.

Ik ben mij volkomen bewust van de groote moeilijkheden die ons bij het voeren der redactie van het weekblad te wachten staan. Maar hier op het congres ben ik mij pas bewust geworden hoe ellendig het zal staan, als wij die functie zullen aanvaarden zonder de „Tribune”-groep. Tusschen deze ernstig genomen proof en de daad van het roeyement is een tegenspraak, waardoor wij ons voelen verscheurd en waardoor de bodem van die proof is ondermijnd. Welnu, ik heb mijn besluit genomen: ook wanneer het tot dit uiterste komt, zal ik het probeeren, omdat het onze laatste kans is om voor het Marxisme in de Partij te werken en omdat ik die tienduizend lezers van „Het Volk” niet mag overlaten aan het revisionisme. Wij kunnen ons niet scharen om de „Tribune” buiten de Partij; wij gevoelen daartoe geen zedelijke vrijheid. Het is ons allen te doen om liefde voor de Partij. Dat is het vervloekte van het dilemma, waarin Troelstra en de Partij ons gebracht hebben. Hoe het ook uitvalt, er zal een knaging in ons overblijven. In den grond gaat het roeyement om meeningsverschillen (luide protesten). Ik heb zelf ge-

TWEEDE HOOFDSTUK.

De krankzinnige blanke.

In Fort Yukon woonden een klein aantal blanken. Zij hadden al lang in het land geleefd en minachtten de mannen die met de stoombooten aan land kwamen en noemden hen chechaquos. Zij genooten wanneer dien mannen iets kwaads overkwam en voornamelijk van de slachting die de Indiaansche honden onder de honden der vreemdelingen aanrichtten. Zij gingen bij de aankomst van een stoomboot altijd naar den oever om de pret te zien en bewonderden het sluwe, woeste aandeel dat Pittah in dit spelletje had.

Maar er was één man onder hen die er buitengewoon veel schik in had. Hij snelde toe bij het eerste fluiten van een stoomboot en als het laatste gevecht over was en Pittah en de andere honden weg waren, keerde hij met een gezicht vol spijt naar het fort terug. Soms als een arme hond gillend zijn doods-kreet uitte onder de scherpe tanden van den troep, kon die man zich niet langer bedwingen en sprong hij rond en schreeuwde van genot. Pittah bekeek hij altijd met scherpe, begeerige blikken.

Die man werd door de anderen de Mooie Smith genoemd. Niemand wist hoe hij eigenlijk heette en de heele streek kende hem als „Mooie Smith”. Maar hij was allesbehalve een schoonheid — hij was integendeel in het oogvallend leelijk. De natuur was niet gul voor hem geweest. Om te beginnen was hij heel klein en op zijn mager lichaam stond een nog veel magerder hoofd dat van achteren puntig toeliep. In zijn jeugd, voor hij door zijn kameraden de Mooie werd genoemd, was hij spottend Spel-denkop geheeten.

zegt, dat de „Tribune“-kritiek op den duur niet te dragen is, maar bij oprichting van het weekblad is de noodzakelijkheid daarvoor vervallen. Ik hoopte tot dusver nog, dat, wanneer het tot het uiterste kwam, alleen met de „Tribune“-redactie Gorter en haar onmiddellijke aanhang ons zouden verlaten, maar het zullen er velen zijn, er zullen partijgenooten hun ambten neerleggen. Ik vrees dat wij onze taak zullen aanvaarden te midden van een débâcle van het Marxisme.

Gij kunt nu toonen uw grootheid van hart en opvatting. Gij kunt nog alles voorkomen. (Geroep: Neen, zij, de „Tribune“-lui!) Door het roeyement na te laten, zult gij het wantrouwen wegnemen en over een jaar zou alles weer goed zijn.

En tot u, kameraden van de „Tribune“, zeg ik: als de Partij niet zoo groot van inzicht is, weest gij dan. Bedenkt hoe sterk wij zouden zijn, als de Partij ons dit blad geeft onder de voorwaarden die ik noemde. Ons scharende om dat nieuwe orgaan, kan het weekblad een macht worden, omdat het Marxisme dan gepropageerd kan worden zonder wrevet te wekken. Tracht nog dat mogelijk te maken. (Luid applaus.)

Van der Goes: Ik herinner er aan dat het billijk is, dat als laatste spreker een der voorstanders van de „Tribune“ het woord voert.

Schaper spreekt over zijn aandeel in den loop van zaken. Spijt heb ik er niet van, zegt hij. Hoe dan ook, wij kunnen nu zeker zijn, dat het Paaschcongres weer geheel tegen den vijand zal gaan. Ik zou lust hebben te spreken over Gorters uiting, dat ik een macht-hebber in de Partij ben. Dat is onjuist. Ik leg nog al eens met de Partij overhoop en ik ben geen machthebber, maar lasthebber, zelfs in twee beteekenissen (gelach). De zaak van het nieuwe weekblad zie ik niet zoo steil als Helsdingen. Ik geloof in het slagen van de proef, omdat ik de nieuwe redacteuren vertrouw, omdat ze voor rede vatbaar zijn. En dan is er in het Marxisme zooveel dat ik liefheb en noodig en nuttig is voor de Partij, dat ik dat weekblad met blijdschap zie komen. Ik ben hier niet gekomen met wraakgevoel op de „Tribune“-redacteuren. In den ouden Bond heb ik een olifantshuid voor schelden gekregen en ik dacht: och, die lui loopen toch tegen de lamp op den duur. Maar nu hebben wij bij het werkloosheids-debat een prachtige slag in de Kamer geleverd en Treub in een hoek gedrongen en toen dit in „Het Volk“ geschreven werd, kwam de „Tribune“ en schrijft: neen, Troelstra heeft het tegen Treub afgelegd en dat citaat uit de „Tribune“ deed toen de ronde door de heele burgerpers. Zie, dat gaat niet. Als men in vergaderingen spreekt en men weet: nou zit daar weer tien procent van partijgenooten die mij voor een scharrelaar aanzien, dan vergaat ons de lust.

Met scheeve voorstellingen werkt Gorter hier nu weer. Hij vindt dat wij het moraaldebat met hem hadden moeten aangaan. Och, in den ouden Bond hebben wij precies datzelfde gehad. Maar er zat iets anders in: Gorter zei, dat Troelstra naast Lohman stond en onze zaak in den steek gelaten had. Toen konden wij er op wijzen dat Marx, de Internationale, de heele Duitse partij het woord ziedaar wat onze verontwaardiging opwekte, de lichtvaardige wijze waarop Gorter wapenen verschaft aan den vijand.

Weet je wat de bourgeoisie graag wil? Of dat wij een ruziepartij blijven, die zich belachelijk en onaantrekkelijk maakt, of dat wij alle Marxisten uitwerpen en een volop revisionistische partij worden, bereid om in een democratische bloc te treden. Nu, dat plezier zullen wij hun geen van beide doen. Wij zullen het in ieder geval zoo maken, dat de oorsprong van de ruzie er uit komt, maar het Marxisme er in blijft. Dat zal voor hen de slechtste afloop zijn dien zij zich denken kunnen.

Er wordt nu gezegd: bezegel de eenheid, door niet tot roeyement over te gaan. Het zou een mooie, sympathieke rol voor ons zijn, als wij zeiden: nou, blijf er maar in. Maar het gaat niet. In Arnhem, toen hebben wij zoo gedaan. En het gevolg was, dat daarna de „Tribune“ een zegekreet aanhief: zij darven ons niet aan! Wij zouden ons door herhaling daarvan onsterfelijk belachelijk maken. De „Tribune“ zou

wordt de zaak te smal gesteld. Wij hebben in Amsterdam III jaren lang geleden onder verdeeldheid, niet wegens gebrek aan meeningsvrijheid, maar sedert de kwestie Wijnkoop-Hugenoltz reeds. Stelselmatig heeft de Marxistische helft in III steeds integendeel gepoogd de meeningsvrijheid te onderdrukken. Zij heeft jaren lang Vliegen uit den Raad weten te weren om hetgeen hij meende en om geen enkele andere reden. Om dezelfde reden heeft Wijnkoop in de Federatie Amsterdam Vliegen's kandidatuur voor het Partijvoorzitterschap bestreden.

Wijnkoop: Onjuist!
Vliegen: Wel degelijk volkomen juist.

De Roode: Onder de Marxistische ketterjagerij hebben wij in III jarenlang geleden en gaven wij hun uit billijkheid toe, dan werd dat als een Marxistische overwinning uitgebaaid. Om die reden hebben groote aantallen actieve leden in III en elders het bijtje erbij neergelegd en zijn dubbeltjesleden geworden.

Het nieuwe weekblad is een vredesverdrag. Wij kunnen elkaar vinden, als wij elkaar vertrouwen. De groote meerderheid vergt nu van de „Tribune“ dat het vertrouwen dat wij aan het Marxisme toebrengen, harerzijds ook beantwoord wordt met vertrouwen. Wilt gij dat niet, dan stelt gij uw wil boven den wil der Partij. Daarom heeft Amsterdam III tot roeyement besloten. Dat viel ons niet gemakkelijk, want wij missen Ceton niet graag. Ook heeft Ceton ons gezegd: als gij ons eruitzet, stichten wij een nieuwe partij en wij weten wat dat voor III beteekent. Maar als gij den bodem der democratie verlaat en u boven de Partij plaatst, dan aanvaarden wij den strijd, ook den strijd om district III. Misschien kunt gij er dan tijdelijk in slagen het district weer voor het socialisme verloren te doen gaan, maar wij hebben het vaste vertrouwen dat wij het binnen kort weer zullen winnen. (Appaus.)

Henri Polak: Ik heb mij zelf als verdediger der beschuldigen aangeboden, maar beschouw mij toch meer als verdediger van de Partij zelve in dezen. Misschien ben ik daartoe meer dan eenig ander aangewezen, omdat er misschien niemand is die tegenover deze affaire zoo vrij staat als ik. Aan clubconferenties heb ik nooit deelgenomen, in de strijdsvragen onzer Partij heb ik mij nooit gemengd, eensdeels omdat ander werk mij in beslag nam, anderdeels omdat ik dacht: misschien komt het oogenblik eenmaal, dat de Partij behoefte heeft aan het woord van iemand die zich naar geen van beide zijden gekompromiteerd heeft. (Gelach.) Dat oogenblik acht ik nu gekomen.

Drie achtereenvolgende congressen heb ik nu niet bijgewoond. Het is mij in deze twee dagen vreemd en droef te moede geweest. Ik heb de Partij mee opgericht en haar groei meegemaakt. De tijd was er, toen wij op congressen zaten als een groot gezin van verwanten, die elkaar eerden en liefhadden. Van alle kanten besprongen en belagd, was er toen een warm gevoel jegens elkaar in al onze harten. Langzamerhand werd de familie groeter, maar goede kameraden bleven wij, zelfs als de vlammen hoog uitsloegen en wij scherp onderling streden; de verwoedheid die de laatste paar dagen over mijn hoofd is heengeloeid, die kende ik niet. Ik wist niet wat ik hoorde: die felle woorden op zoo fellen toon. Ik wist niet dat er gesproken kon worden onder partijgenooten als Duits deed, nog wel onder toejuiching. Zoo leek het een gezelschap van elkaar belagende vijanden.

om er het mijne toe bij te brengen, dat de goede kameradschap wordt hersteld. Tot mijne vrienden de „Tribune“-redacteuren wil ik zeggen, dat hun gedragslijn nu een onhoudbare is en dat zij die niet kunnen en niet mogen volhouden. Boven elk belang moet onwrikbaar staan het belang van de Partij. Ik ben een geboren individualist en heb alle elementen in mij van een bevelhebber en een dictator. Maar ik heb mij zelven weten op te leggen het besef, dat zulke dingen niet kunnen worden geduld en de organisatie altijd boven alles moet gaan.

Laat ik eens een persoonlijk voorbeeld geven. Het district Amsterdam III is tot het socialistisch district geworden mede door mijn werk; niet alleen doordat ik een deel der bevolking van het district aan onzen kant heb weten te brengen, maar ook door een eindeloze reeks van candidaturen. En toen het eindelijk zoover was, dat het district gewonnen kon worden voor de Kamer, werd, terwijl ik de aangewezen kandidaat was, terecht door de Partij van mij gevorderd, dat ik mijn plaats aan Troelstra zou afstaan. Dat viel mij toen niet gemakkelijk en mijn invloed in het district besliste

deze uitgave komen. Wij hebben daarover niet te voren willen reppen, omdat daarop een plan van zoo groote betekenis niet mocht afstuiten. Het denkbeeld is om ongeveer met 1 April met de uitgave van het weekblad te beginnen.

Punt b van het voorstel-P.B.: de „Tribune“ behoort opgeheven te worden, wordt aangenomen tegen de stemmen der afdeeling Zwolle, Zutphen, Leiden, Weesp, Westeremden, Amsterdam I-VI, Alkmaar, Bussum en Brussel.

De voorzitter: Heeft de redactie van de „Tribune“ nog wat te zeggen? Wijnkoop schudt neen. Dan wordt punt c van het voorstel van het P.B. het roeyementsvoorstel, in stemming gebracht. De betekenis ervan is, dat niet de afdeelingen het recht hebben het roeyementsbesluit ongedaan te maken, maar dat het roeyement na referendum zonder meer in kracht treedt. Wel omschrijven de statuten geen roeyement door het congres. Maar de statuten zeggen ook: het congres is de hoogste macht in de Partij.

Er wordt volgens de presentielijst gestemd. Tegen het roeyementsvoorstel stemmen: Amsterdam IV, V en I-VI, Alkmaar, Aardenburg, Bolsward, Brussel, Bussum, Bergen-op-Zoom, Doesburg, Dordrecht, Edam, Goes, 's Gravendeel, Scheveningen, Haarlem, Laren-Blaricum, Leeuwarden, Leiden, Meppel, Middelburg, Purmerend, Peins, Rotterdam IVb, Schoonhoven, Slochteren-Kolham, Schoten, Tiel, Vlissingen, Velp, Wageningen, Westeremden, Weesp, Wijnaldum, Winsum, Wartena, Wolvega, Zutphen, Zwolle.

Blanco zijn: Deventer, Dokkum, Franeker, Rotterdam IVa, Rotterdam V, Watergraafsmeer. Het voorstel is aangenomen met 209 tegen 88 stemmen en 15 blanco's.

Leeuwarden licht toe tegen het roeyement gestemd te hebben, omdat het tegen de concessie van het weekblad is en alleen voor onvoorwaardelijk roeyement.

Er volgen eenige korte verklaringen.
Mendels: Ik wensch even in herinnering te brengen dat ik een verklaring ondertekend heb, dat ik bij verbod der „Tribune“ of roeyement mijn functies zou neerleggen of de Partij zou verlaten. Ik zal het congresbesluit niet meer kritiseren, maar ik verklaar, onder eerbiediging uwer meening, dat ik niet anders kan, doch tot mijn ontzettende smart voor het laatst als partijgenoot voor u sta.

A. H. Gerhard: Ik heb heel iets anders te zeggen. Ik betreur het besluit, maar uit de Partij gaan kan ik niet. Wel denk ik aan mijn Schoterlandsche kandidatuur en Troelstra heeft iets bij interruptie gezegd, waarop ik niet zwijgen kan, nl. dat de omstandigheid zich kon voordoen, dat de Kamerfractie vóór den minister van oorlog kon stemmen. Uit mijn diepe overtuiging wil ik zeggen, dat ik mij geen omstandigheid kan voorstellen, onder welke ik vóór een minister van oorlog stemmen kan. Is het congres van oordeel, dat de Kamerfractie altijd als één bloc moet staan, dan moet de Partij overwegen, dat ik als zeer overtuigd Marxist mij in dit speciale geval daarmee niet vereenigen kan.

De voorzitter: Daarover kan het congres op dit oogenblik natuurlijk niet besluiten. Een algemeene regel omtrent de Kamerfractie is het geschied. Wij zullen de Gerard's mededeeling rustig nader moeten overwegen.

Troelstra: Er zal nog genoeg gelegenheid zijn bij eventuele verkiezing van Gerhard eventuele geschillen in de Kamerfractie, die nu ook bestaan, te overwegen in die fractie en als goede sociaal-democraten tot een beslissing te komen. — Nu iets over Mendels' verklaring. Die verklaring wil ik niet beoordeelen. Maar dit wil ik zeggen: Waarschijnlijk zal het thans, onder den verschen indruk van debatten en beslissingen die menig onzer diep treffen, niet het juiste oogenblik zijn om persoonlijke beslissingen te nemen, die een streep zetten door een heel brok van ons leven. Mocht het zijn dat Mendels, nu voor het eerst dan, van meening mocht veranderen en gaan inzien, dat zijn verklaring niet noodzakelijk was, dan weet ik dat de heele Partij, ook zij die menigmaal met hem van meening verschilden, den wakkeren strijder, den bekwamen debater, dien wij hoopten ditmaal in de Kamer te brengen, gaarne op dit zijn besluit zullen zien terugkomen. Laten er geen te spoedige beslissingen vallen

De revolutie in Perzië. Zelfs in de straten van Teheran worden revolutionaire redevoeringen gehouden. Als de Sjah niet toegeeft aan het verlangen tot wederinstelling van grondwet en parlement, zullen pogingen tot uitroeping der republiek niet uitblijven.

22 Januari. De vierde verjaardag van den Petersburger bloed-Zondag is, volgens het „Russische Bulletin“, door heel het rijk „rustig verlopen“. De historische datum is echter allerminst uit het hart der arbeiders verdwenen.

De soc. dem. organisaties gaven alom manifesten uit, waarin de arbeiders werden opgewekt den strijd voort te zetten door organisatie en agitatie. Meer kan men onder het huidig regime van strop en kerker niet wagen.

Frankrijk en Marokko. De Fransche gezant heeft met de Marokkaansche regeering de geleidelijke ontruiming van het gebied der Sjawia's, de in vijftien jaarlijksche termijnen te betalen oorlogsschatting en de inrichting van de Fransch-Marokkaansche politie en van de markten aan de Algerijnsche grens geregeld.

De Fransche regeering behoeft de afspraak nog maar te bevestigen.

Vakbeweging.

BINNENLAND.

Om het Arbeidscontract.

Men schrijft ons uit Lochem: In de staking van de schilders te Lochem is nog geen verandering gekomen. Slechts één gezel, die 's winters slager is en maar half zijn vak verstaat, is aan het werk gegaan. Dit is evenwel geen staker geweest. De stakers zijn nog vol goeden moed en zijn vast besloten vol te houden. De patroons hebben in de bladen gepubliceerd, dat zij het door hen aangeboden contract hebben ingetrokken, en daarentegen een ander contract, overeenkomende met dat der bouwvakarbeiders, hebben samengesteld om aan de werklieden voor te leggen.

Den timmerlieden en metselaars is met ingang van Mei 1 cent per uur verhooging toegezegd. Daaraan zal deze staking niet vreemd zijn.

— *Uit Haarlem schrijft men ons: In de uitsluiting der stukadoors is nog geen verandering gekomen. De gezellen blijven trouw aan het eens genomen besluit om geen contract te teekenen.

Den patroon Doing, den drijver in de patroonsorganisatie, was het gelukt een paar Amsterdammers aan het werk te krijgen, die evenwel na bewerking door de uitgesloten en het bijtje weer bij hebben neergelegd.

Bij het posten en soms thuisbrengen van onderkruipers treedt de politie zeer ruw en uitdagend op.

In een in 10.000 exemplaren verspreid manifest hebben de arbeiders zich verweerd tegen een aanval der patroons in de advertentie-pagina's der plaatselijke bladen, waarin de arbeiders worden uitgescholden voor „piraten“, d. i. roovers.

Overigens is het tekenend dat de patroons met hun contract niet voor het publiek durven komen, uit de overweging waarschijnlijk dat het oordeel van het publiek niet ten hunnen gunste zou uitvallen, waar door teekening van dit contract de stukadoors in veel slechtere condities zouden komen te staan dan de overige bouwvakarbeiders.

— *Zondagmiddag hield de afdeeling Leeuwarden van den Fabrieksarbeidersbond een drukbezochte vergadering; de mededeeling van de erkenning der organisatie door den heer v. d. Meij en de overwinning der staking werd met daverend applaus begroet. Acht nieuwe leden traden toe.

De volgende motie werd aangenomen: „De afdeeling spreekt hare afkeuring uit over de leugenachtige berichten welke de plaatselijke, burgerlijke bladen zoowel als andere in zake den strijd der arbeiders tegen de patroons tengevolge de door de laatsten aangeboden contracten verspreiden, en besluit deze motie in de pers bekend te maken.“

— *Onze Utrechtsche korrespondent schrijft: Eenigen tijd geleden wees ik er reeds op dat onder de Utrechtsche christelijke arbeiders groote ontevredenheid heerschte over de houding der patroons bij de inwerkingtreding van het arbeidscontract. Dit feit wordt thans bevestigd door de aanneming met algemeene stemmen in de jongste vergadering van Patrimonium van de volgende motie:

toen tegen de lamp op den duur hebben bij het werkloosheids-debat een prachtige slag in de Kamer geleverd en Treub in een hoek gedrongen en toen dit in „Het Volk” geschreven werd, kwam de „Tribune” en schrijft: neen, Troelstra heeft het tegen Treub afgelegd en dat citaat uit de „Tribune” deed toen de ronde door de heele burgerpers. Zie, dat gaat niet. Als men in vergaderingen spreekt en men weet: nou zit daar weer tien procent van partijgenooten die mij voor een schaarrelaar aanzien, dan vergaat ons de lust.

Met scheeve voorstellingen werkt Gorter hier nu weer. Hij vindt dat wij het moraaldebat met hem hadden moeten aangaan. Och, in den ouden Bond hebben wij precies datzelfde gehad. Maar er zat iets anders in: Gorter zei, dat Troelstra naast Lohman stond en onze zaak in den steek gelaten had. Toen konden wij er op wijzen dat Marx, de Internationale, de heele Duitse partij het met hem eens waren. Ziedaar wat onze verontwaardiging opwekte, de lichtvaardige wijze waarop Gorter wapenen verschaft aan den vijand.

Weet je wat de bourgeoisie graag wil? Of dat wij een ruziepartij blijven, die zich belachelijk en onaantrekkelijk maakt, of dat wij alle Marxisten uitwerpen en een volop revisionistische partij worden, bereid om in een democratische bloc te treden. Nu, dat plezier zullen wij hun geen van beide doen. Wij zullen het in ieder geval zoo maken, dat de oorsprong van de ruzie er uit komt, maar het Marxisme er in blijft. Dat zal voor hen de slechtste afloop zijn dien zij zich denken kunnen.

Er wordt nu gezegd: bezegel de eenheid, door niet tot roeyment over te gaan. Het zou een mooie, sympathieke rol voor ons zijn, als wij zeiden: nou, blijf er maar in. Maar het gaat niet. In Arnhem, toen hebben wij zoo gedaan. En het gevolg was, dat daarna de „Tribune” een zegekrete aanhief: zij darven ons niet aan! Wij zouden ons door herhaling daarvan onsterfelijk belachelijk maken. De „Tribune” zou niet doodbloeden, zooals men denkt, want de „Tribune”-lui zeggen: wij doen het anders en beter dan Wibaut en mevr. Holst en er is een aanhang die ook zoo denkt en graag pikante saus geniet en schelden op Kamerleden en raadsleden. Roeyment is een gezonde maatregel tegen lui die de Partij vergiftigen. Het is ook een eer en een belang voor die lui om de „Tribune” op de been te houden...

Mevr. **Roland Holst**: Zij zullen het blad vrijwillig opheffen, als zij zien hoe het partij-weekblad werkt.

Schaper: Gij maakt u illusies over uw vriend Wijnkoop.

Wijnkoop: Als door de daad zou blijken, dat wij vrijheid van spreken in dat blad zouden hebben, zouden wij van zelf de „Tribune” opheffen.

Schaper: Dezen wissel op de toekomst kan de Partij niet accepteren. Gij kunt niet vergen dat het vertrouwen komt van één kant. Wij schenken vertrouwen aan mevr. Holst, maar gij zult ook vertrouwen moeten toonen en anders hebt gij niet het recht van de Partij te vorderen dat zij u maar begaan laat. De partijgenooten die meegaan, zeg ik vaarwel; dat zullen niet de besten zijn. Menschen die zelfs mevr. Holst wantrouwen, zijn voor de Partij geen verlies. En de groote meerderheid van hen zal binnenkort terugkomen, als het met het weekblad goed gaat en zij ernstige partijgenooten zijn. De Partij zal een luchtballon zijn, die wat ballast laat vallen en dan des te hooger stijgt, omdat hij zich verlicht gevoelt. (Applaus.)

De **voorzitter**: Er is nog drie kwartier tijd van spreken. Als verdediger van de „Tribune” zal Henri Polak spreken; hij heeft een kwartier noodig of willen de „Tribune”-redacteuren nog spreken?

Wijnkoop: Neen!

De **voorzitter**: De andere ingeschrevenen zullen den overigen tijd verdeelen moeten, maar dan blijft er weinig voor elk over. Het zal beter zijn misschien, eenvoudig Henri Polak te laten spreken en dan te stemmen.

De **Roode**: Wil men een afgevaardigde van Amsterdam III het woord ook weigeren?

Het kongres besluit dat de Roode mag spreken.

De **Roode-Amsterdam III**: Ik meen dat deze kwestie, die nu voornamelijk van theoretischen kant bekeken is, ook van organisatorischen kant bekeken moet worden en de afdeeling waarin de twee sterkste drijvers zitten, weet daar wat van. Als: opheffing der „Tribune” of roeyment,

(Gelach.) Dat oogenblik acht ik nu gekomen.

Drie achtereenvolgende congressen heb ik nu niet bijgewoond. Het is mij in deze twee dagen vreemd en droef te moede geweest. Ik heb de Partij mee opgericht en haar groei meegemaakt. De tijd was er, toen wij op kongressen zaten als een groot gezin van verwanten, die elkaar eerden en liefhadden. Van alle kanten besprongen en belagd, was er toen een warm gevoel jegens elkaar in al onze harten. Langzamerhand werd de familie groeter, maar goede kameraden bleven wij, zelfs als de vlammen hoog uitsloegen en wij scherp onderling streden; de verwoedheid die de laatste paar dagen over mijn hoofd is heengeloeid, die kende ik niet. Ik wist niet wat ik hoorde: die felle woorden op zoo felle toon. Ik wist niet dat er gesproken kon worden onder partijgenooten als Duijs deed, nog wel onder toejuiching. Zoo leek het een gezelschap van elkaar belagende vijanden.

Laat mij een voorstel brengen, dat de goede kameraadschap wordt hersteld. Tot mijne vrienden de „Tribune”-redacteuren wil ik zeggen, dat hun gedragslijn nu een onhoudbare is en dat zij die niet kunnen en niet mogen volhouden. Boven elk belang moet onwrikbaar staan het belang van de Partij. Ik ben een geboren individualist en heb alle elementen in mij van een bevelhebber en een dictator. Maar ik heb mij zelven weten op te leggen het besef, dat zulke dingen niet kunnen worden geduld en de organisatie altijd boven alles moet gaan.

Laat ik eens een persoonlijk voorbeeld geven. Het district Amsterdam III is tot het socialistisch district geworden mede door mijn werk; niet alleen doordat ik een deel der bevolking van het district aan onzen kant heb weten te brengen, maar ook door een eindeloze reeks van candidaturen. En toen het eindelijk zoover was, dat het district gewonnen kon worden voor de Kamer, werd, terwijl ik de aangewezen candidaat was, terecht door de Partij van mij gevorderd, dat ik mijn plaats aan Troelstra zou afstaan. Dat viel mij toen niet gemakkelijk en mijn invloed in het district besliste ongetwijfeld. Maar ik heb het offer gebracht en ik heb er niet het minste berouw van.

Ik ben het levend voorbeeld voor de „Tribune”-redactie zooals zij nu doen moet. Gij behoort nu te zeggen: de „Tribune” moet opgeheven worden, omdat de Partij het wil.

Maar als nu de redactie van de „Tribune” weigert? Nu komt mijn pleidooi voor de Partij. Al behoorde ik tot de felste tegenstanders van de „Tribune”, mijn gezond verstand zou mij dringen niet mede te werken tot een roeyment, omdat het een aardsomheid zou zijn: het zou precies het tegenovergestelde bereiken van wat men beoogt. Weer een voorbeeld. In den Diamantbewerdersbond hebben wij te kampen gehad van anarchistischen kant tweemaal met oprichting van een vijandige vereeniging, driemaal met een clubje in den Bond. De beide vereenigingen buiten den Bond zijn beide malen te vuur en te zwaard verdelgd. Maar tegenover de clubjes in den Bond was mijn methode altijd: niet aanpakken, loopen laten! Als er in hun kritiek een kern van waarheid ligt, is zij onvernietigbaar, en zit er niets in, is het maar kwaadwilligheid, dan sterft het van zelf uit. Mijn taktiek is geweest er nooit in de krant eenige aandacht aan te wijden en de zaak is altijd van zelf opgedroogd.

Van roeyment zal een uittreden van grotere of kleinere groepen het gevolg zijn, zoodat de goed bedoelde poging met het weekblad zeer zal lijden, terwijl het gevoel van te zijn verdrukt en vervolgd de velen zal aantrekken die zich genoopt gevoelen zich te scharen bij de verdrukten. Denkt gij dat, als na roeyment de „Tribune” blijft, de tegenstanders er geen wapenen meer uit zullen halen? Gij zult dan kunnen zeggen: het zijn geen partijgenooten meer van ons, — maar dan zal men u antwoorden: maar het zijn sociaal-democraten. (Luid applaus.)

Er wordt gestemd.

Over punt a van het voorstel van het Partijbestuur tot oprichting van een partijweekblad allereerst.

Bij handenopsteken wordt dit voorstel met op 4 na algemeene stemmen, die van Leiden en Leeuwarden, aangenomen.

De **voorzitter**: Op het Paaschcongres zal het P.B. met een financieele regeling van

A. H. Gerhard: Ik heb heel iets anders te zeggen. Ik betreur het besluit, maar uit de Partij gaan kan ik niet. Wel denk ik aan mijn Schoterlandsche kandidatuur en Troelstra heeft iets bij interruptie gezegd, waarop ik niet zwijgen kan, nl. dat de omstandigheid zich kon voordoen, dat de Kamerfractie vóór den minister van oorlog kon stemmen. Uit mijn diepe overtuiging wil ik zeggen, dat ik mij geen omstandigheid kan voorstellen, onder welke ik vóór een minister van oorlog stemmen kan. Is het congres van oordeel, dat de Kamerfractie altijd als één bloc moet staan, dan moet de Partij overwegen, dat ik als zeer overtuigd Marxist mij in dit speciale geval daarmee niet vereenigen kan.

De **voorzitter**: Daarover kan het congres op dit oogenblik natuurlijk niet besluiten. Een algemeene regel omtrent de Kamerfractie is gesteld. Wij zullen Gerhards mededeeling rustig nader moeten overwegen.

Troelstra: Er zal nog genoeg gelegenheid zijn bij eventuele verkiezing van Gerhard eventuele geschillen in de Kamerfractie, die nu ook bestaan, te overwegen in die fractie en als goede sociaal-democraten tot een beslissing te komen. — Nu iets over Mendels' verklaring. Die verklaring wil ik niet beoordeelen. Maar dit wil ik zeggen: Waarschijnlijk zal het thans, onder den verschen indruk van debatten en beslissingen die menig onzer diep troffen, niet het juiste oogenblik zijn om persoonlijke beslissingen te nemen, die een streep zetten door een heel brok van ons leven. Mocht het zijn dat Mendels, nu voor het eerst dan, van meening mocht veranderen en gaan inzien, dat zijn verklaring niet noodzakelijk was, dan weet ik dat de heele Partij, ook zij die menigmaal met hem van meening verschilden, den wakkeren strijder, den bekwamen debater, dien wij hoopten ditmaal in de Kamer te brengen, gaarne op dit zijn besluit zullen zien terugkomen. Laten er geen te spoedige beslissingen vallen en overweegt eerst in kalmte.

De **voorzitter**: Wij hebben beslissingen genomen die voor het Partijleven van de grootste betekenis zijn, beslissingen die de groote meerderheid der Partij en tal van vrienden, van ons verwachtten. Niet de geroyeerden en hunne vrienden hebben het in hunne hand de toekomst der Partij te bepalen. De Partij zelve zal hare toekomst bevechten. Wij hebben jarenlang voelen kerven in het Partijlichaam. Wij zullen de slagen minder gevoelen als ze van buiten komen, maar laat men dit weten: wij staan niet als weerlooze lammeren, de Partij zal zich tegen aanvallen weten te verdedigen. De partijgenooten hebben den plicht om wakker te staan ook voor deze hare besluiten. Ik weet dat onze Partij een onverwinnelijke Partij is en elk tegenstander zal er zijn kop tegen stukstooten, zijn tanden erop stukbijten. Dit geldt niet in de eerste plaats de geroyeerden en uittredenden, dit geldt vooral de bourgeoisie die denkt nu voordeel op ons te behalen. Wij staan dezen zomer voor een grooten strijd en ik ga dien met het grootste optimisme tegemoet, als wij allen onzen plicht doen. Dank aan de Deventer partijgenooten! En ten slotte: Leve de S. D. A. P. (Luid applaus.)

Uiteengaande, zingt het congres de Internationale.

Buitenland.

Program-herziening in België. De algemeene raad der Belgische Werkliedenpartij stelt voor op het a. s. Paaschcongres een commissie te benoemen, belast met herziening van het partij-program.

De mislukte kontra-revolentie. Kiamil pasja, de grootvizier die een staatsgreep had georganiseerd tot vernietiging van den grondwettelijken toestand, is nu definitief van de baan. Zijn plaats is ingenomen door Hoessein Hilmi pasja, een bekwaam aanhanger der grondwet, die reeds een nieuw ministerie heeft gevormd. De oude minister van oorlog, die zoo plotseling ontslagen was, zit er weer in.

aan het eens genomen besluit om geen contract te teekenen.

Den patroon Doing, den drijver in de patroonsorganisatie, was het gelukt een paar Amsterdammers aan het werk te krijgen, die evenwel na bewerking door de uitgesloten en er het bijtje weer bij hebben neergelegd.

Bij het posten en soms thuisbrengen van onderkruipers treedt de politie zeer ruw en uitdagerend op. In een in 10.000 exemplaren verspreid manifest hebben de arbeiders zich verweerd tegen een aanval der patroons in de advertentie-pagina's der plaatselijke bladen, waarin de arbeiders worden uitgescholden voor „piraten”, d. i. roovers.

Overigens is het tekenend dat de patroons met hun contract niet voor het publiek durven komen, uit de overweging waarschijnlijk dat het oordeel van het publiek niet ten hunnen gunste zou uitvallen waar door teekening van dit contract de stukadoors in veel slechtere condities zouden komen te staan dan de overige bouwvakarbeiders. — *Zondagmiddag hield de afdeeling Leeuwarden van den Fabrieksarbeidersbond een drukbezochte vergadering; de mededeeling van de erkenning der organisatie door den heer v. d. Meij en de overwinning der staking werd met daverend applaus begroet. Acht nieuwe leden traden toe.

De volgende motie werd aangenomen: „De afdeeling spreekt hare afkeuring uit over de leugenachtige berichten welke de plaatselijke, burgerlijke bladen zoowel als andere in zake den strijd der arbeiders tegen de patroons tengevolge de door de laatsten aangeboden contracten verspreidden, en besluit deze motie in de pers bekend te maken.”

— „Onze Utrechtsche korrespondent schrijft:

Eenigen tijd geleden wees ik er reeds op dat onder de Utrechtsche christelijke arbeiders groote ontevredenheid heerschte over de houding der patroons bij de inwerkingtreding van het arbeidscontract. Dit feit wordt thans bevestigd door de aanneming met algemeene stemmen in de jongste vergadering van Patrimonium van de volgende motie:

„De vergadering enz.; gehoord de besprekingen van den toestand tijdens de inwerkingtreding van de wet op het arbeidscontract;

gelet op de uitgesproken meening des wetgevers, dat die gedeelten der wet, die van aanvullend recht zijn gemaakt, niet zouden leiden tot buitenwerkingstelling van de hierin vervatte „voor de werklieden gunstige” bepalingen;

gelet op de houding van verreweg het grootste gedeelte der Nederlandsche ondernemers, die genoemde gedeelten der Wet, met name de artikelen 1638c en 1638d hebben uitgeschakeld, zonder daarvoor eenig stoffelijk voordeel in de plaats te stellen; spreekt hierover hare strengste afkeuring uit en noodigt de regeering uit, genoemde artikelen zoodanig te wijzigen of aan te vullen, dat aan de werkliedenklasse de haar oorspronkelijk door den wetgever toegedachte gunstige beschikking ook metterdaad toekomt.”

Deze motie zal bovendien ook ingediend worden op de jaarvergadering van „Patrimonium”.

De uitsluiting te Breda.

Van wege het hoofdbestuur van den Metaalbewerdersbond schrijft men ons:

In antwoord op het collectieve schrijven van het personeel der firma Klep, waarin naast het vasthouden aan de gestelde eischen nopens de bepalingen van het koeliecontract met de firma breedvoerig werd gepolemiseerd over den term „ontslag genomen hebbende” werklieden, ontvingen heden de uitgesloten individueel van de firma een schrijven, waarin verklaard wordt, dat het niet mogelijk is verdere concessien te doen. Het speet de firma zeer, dat de tegemoetkoming door haar aan het personeel niet is aanvaard. Zoals wij weten bestond die tegemoetkoming hierin, dat alle uitgesloten, zonder meer, binnen 30 dagen weer onder de slavenzweep konden terugkeeren. Een belofte dat geen rancune-maatregelen zouden worden toegepast, wenschte de firma niet te geven. De truc was trouwens niet onaardig. In groepjes konden de uitgesloten terugkeeren. Natuurlijk de jongste leden het eerst. Vier weken werd dan in de fabriek de noodige pressie geoefend, in de hoop, dat er afvalligen zouden komen en bij het einde der maand de oudere leden, als allen pal gebleven waren voor de goede zaak, of anders op de keien met een week loon. Nu hebben wij vertrouwen genoeg in het bewustzijn onzer mannen.

